

Brüssel, 16. juuni 2020
(OR. en)

8610/20

EDUC 248
SOC 393
JEUN 47

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	8317/20
Teema:	Nõukogu järelused, milles käsitletakse COVID-19 kriisiga toimetulekut hariduse ja koolituse valdkonnas

Delegatsioonidele esitatakse lisa nõukogu järelused, milles käsitletakse COVID-19 kriisiga toimetulekut hariduse ja koolituse valdkonnas ja mille nõukogu võttis vastu 16. juunil 2020 kirjaliku menetluse teel vastavalt nõukogu kodukorra artikli 12 lõike 1 esimesele lõigule ja nõukogu otsuse 2020/556 artiklile 1.

Vastavalt alaliste esindajate komitee 3. juuni 2020. aasta otsusele edastatakse järelused avaldamiseks *Euroopa Liidu Teatajas*.

Nõukogu järelused, milles käsitletakse COVID-19 kriisiga toimetulekut hariduse ja koolituse valdkonnas

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

RÕHUTADES, ET

1. COVID-19 pandeemia on mõjutanud haridus- ja koolitussüsteeme kõikjal maailmas ja kogu liidus ning pannud need enneolematu surve alla. See on toonud kaasa suuri muutusi selles, kuidas me õpime, õpetame, suhtleme ning kuidas teeme koostööd haridus- ja koolituskogukondades ja nende vahel. See on mõjutanud õppijaid¹, nende peresid, õpetajaid, koolitajaid, asutuste juhte ja ka ühiskonda laiemalt;
2. pandeemia puhkemisest alates on liikmesriigid ning haridus- ja koolitusasutused teinud märkimisväärseid jõupingutusi, et tagada õppijate ja töötajate ohutus ja heaolu ning õppimise ja õpetamise jätkumine, eesmärgiga säilitada õigus haridusele;
3. hädaolukorrale reageerimiseks on enamik liikmesriike otsustanud haridus- ja koolitusasutused ulatuslikult füüsiliselt sulgeda, võttes samal ajal kiiresti kasutusele alternatiivsed võimalused ning toetades kaugõpet ja -õpetamist, eelkõige digitaalseid lahendusi. See muutus on tekitanud liikmesriikide haridus- ja koolitussüsteemidele ning sidusrühmadele, eelkõige õppijatele ja nende peredele, õpetajatele ja koolitajatele erinevaid probleeme, kuid samas andnud neile ka väärtuslikke õpikogemusi ning kiirendanud haridus- ja koolitusasutuste edasist üleminekut digitehnoloogiale;

¹ Käesolevas dokumendis käsitletakse mõistet „õppija“ laiemas tähenduses, viidates õppijatele kõikidel haridus- ja koolitustasanditel ja kõikide hariduse ja koolituse liikide puhul, sealhulgas alushariduses ja lapsehoiuses, üldhariduses, kutsehariduses ja -õppes, täiskasvanuhariduses ja kõrghariduses.

4. sellises erandlikus olukorras on liikmesriigid teinud omavahel märkimisväärset koostööd – näidanud kriisi ajal üles solidaarsust ja vastastikust toetust, vahetades korrapäraselt teavet oma riigi olukorra, probleemide, kavandatud või juba rakendatud meetmete ja kavade kohta ning jagades võimaluse korral avalikult õppematerjale,

OLLES TEADLIK, ET

5. kriisi alguses, kui enamik liikmesriikide haridus- ja koolitusasutusi tegutsesid veel tavapärasel viisil, keskenduti sellele, kuidas tagada õppijate ja töötajate ohutus, kehtestades muu hulgas koostöös riiklike haridus- ja tervishoiuasutustega kaitse- ja hügieenimeetmed ning andes teavet ja suuniseid;
6. selleks et tagada õppeprotsessi jätkumine, on liikmesriigid, haridus- ja koolitusasutused ning asjaomased sidusrühmad olukorra muutudes, kui enamikus liikmesriikides suleti üha enam haridus- ja koolitusasutusi, teinud märkimisväärseid jõupingutusi, et kohandada hariduslikku sisu ja seda ette valmistada ning tagada selle kasutamine kaugõppes. Seda on toetanud asjakohased suunised koos kiire juhtimise, pideva järelevalve, pideva täiustamise ja seadusandlike kohandustega, mis on kooskõlas riiklike oludega. Sellega seoses võisid nii liikmesriigid kui ka haridus- ja koolitusasutused olla erineval lähtepositsioonil haridus- ja koolitussüsteemide digitaalse valmisoleku osas, sealhulgas digitaalsete õppevahendite ja -materjalide kättesaadavuse ning õpetajate ja koolitajate valmisoleku osas pakkuda kaugõpet;

7. üheks peamiseks väljakutseks on olnud kaasatuse ja võrdse juurdepääsu tagamine kvaliteetsetele kaugõppevõimalustele. Mõnedel õppijatel, samuti õpetajatel, koolitajatel ja peredel võivad puududa digioskused, juurdepääs tehnoloogiale või internetile, mis võib olla tõsiseks takistuseks, eriti ebasoodsa taustaga ning maa- ja äärepoolsetest piirkondadest ja tihedalt linnastunud piirkondades pärit õppijatele. Lisaks on olemas hariduslike erivajadustega õppijaid, kes vajavad õppimisel nõustamist ja täiendavat tuge. Ka on haridus- ja koolitusasutuste sulgemine olnud eriti keeruline nende sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate õppijate jaoks, kes elavad tõenäolisemalt koduõpet mittesoodustavates kodumajapidamistes või kellel on tavaliselt õigus tasuta koolitoidule, samuti haridussüsteemist varakult lahkumise ohus olevate õppijate jaoks;
8. haridus- ja koolitusasutused on enamat kui ainult kohad, kus inimesed õpivad, õpetavad ja koolitavad – need on ka turvalised keskkonnad ning pakuvad struktuuri- ja kogukonnatunnet ning sotsialiseerumisvõimalusi. Kuna hirm pandeemia ja sotsiaalse isolatsiooni ees on tekitanud ärevust ja stressi, mis on eriti raske neile, kes puutuvad kokku koduvägivallaga või on selle ohus, on olnud väga oluline nendeni jõuda ning pakkuda psühholoogilist ja emotsionaalset tuge eri viisidel, et tagada õppijate, nende perede, õpetajate ja koolitajate heaolu ning füüsiline ja vaimne tervis;
9. õpetajad ja koolitajad on pidanud kiiresti kohanema ja lülituma kontaktõppelt ümber kaugõppele. Kuna kõigil õpetajatel ja koolitajatel² ei olnud kaugõppe tõhusaks korraldamiseks ja pakkumiseks vajalikke kogemusi, kindlustunnet, teadmisi, oskusi ja pädevusi, tekkis vajadus täiendava sihipärase koolituse järele. Nende pühendumus on sageli ulatunud tundide läbiviimisest kaugemale ning nad on teinud täiendavaid jõupingutusi, et tagada õppijate areng ja heaolu. Vajadus kohaneda kiiresti uue töökeskkonnaga võis suurendada töökoormust, mõjutades seega nende töö- ja eraelu tasakaalu. Sellises olukorras on õpetajad, koolitajad ja abipersonal näidanud üles imetlusväärset pühendumust ja loovust, samuti avatust koostööle, koosloomisele ja vastastikusele õppimisele;

² OECD TALISE uuringu (2018) kohaselt arvab vähem kui 40% õpetajatest, et on IKT kasutamiseks õpetamisel hästi ette valmistatud.

10. kuigi üleminek digitaalsele õpetamisele ja õppimisele on mänginud olulist rolli õppeprotsessi jätkumise võimaldamisel, ei saa digiõpe täielikult asendada kvaliteetset kontaktõpet. Lisaks oli äkiline üleminek digitaalsele õpetamisele ja õppimisele paljudel juhtudel pigem hädaolukorrale reageerimine kui laialdase digitaalse kaugõppe plaanipärane optimaalne pakkumine. Mõned õpetajad ja koolitajad õpetasid esimest korda veebis ning kuigi nende vastupanu- ja kohanemisvõimet tuleb tunnustada, ei tohiks COVID-19 raames kogetud digitaalset kaugõpetamist ja -õppimist, mis on olnud küll väärtuslik õppetund, pidada tingimata digitaalse kaugõppe üldiseks standardiks;
11. vaja on olnud suuremat koostööd õppijate perede ning õpetajate ja koolitajate vahel ja suuremat pühendumist kaugõppe võimaldamisele. Kodust töötavate lapsevanemate ja hooldajate jaoks on olnud keerukas kombineerida oma tööülesanded laste õppimise toetamisega ja lapsehoiukohustustega. Nende vanemate ja hooldajate jaoks, kes ei ole saanud töötada kodust, on olnud lisaprobleemiks noorematele lastele päevahoiuvõimaluste leidmine;
12. kaugõppe kontekstis on eriti keeruline õppekavade praktiliste osade täitmine. See on eriti oluline kutsehariduse ja -õppe puhul, kus praktiline õpe moodustab suure osa õppekavadest. Kutsehariduses ja -õppes osalevad õppijad võisid olla veelgi ebasoodsamas olukorras, kuna kriis mõjutas paljusid töandjaid, kes pakkusid töökohal toimuvat väljaõpet ja praktikavõimalusi. Arvestades, et praktikandid sõltuvad mõnel juhul töandjatelt saadavatest tasudest ja hüvitistest, on see mõjutanud nende elatist;
13. täiskasvanud õppijatel, eriti madala kvalifikatsiooniga õppijatel, puuduvad mõnikord digiõppes osalemiseks vajalikud digioskused, mis võib mõjutada nende täiend- ja ümberõppe võimalusi;

14. üks suurimaid probleeme on olnud hindamise ja hinnete panemise küsimus, kusjuures mõned liikmesriigid on pooldanud keskendumist kujundavale hindamisele ja erinevate õpitingimuste arvessevõtmisele. See on seotud väljakutsega korraldada kooli- ja õppeaasta tõhus lõpetamine, mis on eriti oluline kooliastme lõpueksamite ja kokkuvõtivate hinnete kontekstis, kuna see mõjutab eri haridus- ja koolitustasemetel õppima asumist. Sellega seoses võib teabevahetus, koostöö ja dialoog asjaomaste haridus- ja koolitusvaldkonna sidusrühmade, sealhulgas kvaliteedi tagamise ja tunnustamisasutuste ning sotsiaalpartnerite vahel olla aluseks kasulikule koordineeritud lähenemisviisile. See võib olla eriti kasulik, kui otsustatakse kõrgharidusasutustesse astumise nõuete üle, võttes nõuetekohaselt arvesse nende sõltumatust ja riigi olusid;
15. pandeemia on mõjutanud ka Euroopa-sisese ja rahvusvahelise õpirände võimalusi. Kuna paljud haridus- ja koolitusasutused on olnud suletud, on õpirändes osalevatel õppijatel olnud mitmesuguseid raskusi oma õpirändeperioodi jätkamisega, juurdepääsuga majutusele ja tervishoiule, õigusega toetustele ja stipendiumidele või kodumaale tagasipöördumisega. Võimalik on ka see, et õpirändes osalevad õppijad on seisnud silmitsi sotsiaal-majanduslike raskustega, mis on seotud pere sissetuleku vähenemisega COVID-19 pandeemia põhjustatud tööturukriisi tõttu;
16. paljud programmi „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse projektidega seotud tegevused on edasi lükatud või tühistatud ning juba planeeritud õpirände puhul on soovitatud teha virtuaalset koostööd;
17. lisaks kriisi tervise- ja sotsiaal-majandusliku mõjuga tegelemiseks vajalikele investeeringutele on oluline suunata praegused investeerimisprioriteedid haridusele ja koolitusele. Sellega seoses on äärmiselt oluline tunnistada, et kvaliteetne haridus ja koolitus aitavad otsustaval määral kaasa kodanike heaolule ning isiklikule ja kutsealasele arengule ning ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimele, millel on oluline roll taastumisel. Seda tuleb Euroopa majanduse taastamiskava väljatöötamisel arvesse võtta,

18. nende probleemide lahendamiseks ja sõltuvalt riigi olukorrast on liikmesriigid ning nende haridus- ja koolitusasutused võtnud kiiresti mitmeid meetmeid, näiteks:
- kvaliteetse, kaugõppe kontekstiga riiklikul ja/või asutuse tasandil kohandatud haridusliku sisu, materjalide ja meetodikate väljatöötamine ja jagamine;
 - virtuaalsete õpikeskkondade toetamine, olemasolevate veebipõhiste õppeplatvormide (või uute platvormide väljatöötamise) ja meeskonnatöövahendite kasutamise võimaldamine;
 - teleülekannete ja muude meediakanalite kasutamine haridusliku sisu edastamiseks;
 - mitmesuguste suuniste ja juhiste ettevalmistamine selle kohta, kuidas kaugõppes osaleda ja kaugõpet pakkuda, näiteks digivahendite ohutu kasutamise ja veebipõhise hindamise kohta;
 - õpetajatele ja koolitajatele ning muule pedagoogilisele personalile sihipärase täienduskoolituse võimaluste pakkumine;
 - nende õppijate kindlakstegemine, kes ei saa kaugõppes osaleda, ja nendeni jõudmine, tagades vajalikud seadmed ja internetiühenduse, eelkõige geograafiliselt eraldatud või sotsiaal-majanduslikult mahajäänud piirkondadest pärit või sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa taustaga inimestele, ning pakkudes vajaduse korral trükitud õppematerjale;
 - hariduslike erivajadustega õppijate sihipärane toetamine;
 - digitaalsele sisule juurdepääsu hõlbustamine raamatukogudes;
 - eine pakkumine sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa taustaga õppijatele;
 - õppijatele, peredele, õpetajatele ja koolitajatele mitmelaadse psühholoogilise toe pakkumine;
 - päevahoiu tagamine noorematele lastele, kelle vanemad ja hooldajad ei ole saanud kodust töötada, eriti eesliinitöötajatele, kes töötavad elutähtsates sektorites, nagu tervishoiuteenuste sektor;
 - õpirände valdkonnas mitmesuguse toetuse pakkumine nii saabuvatele kui ka lahkuvatele õpirändes osalejatele;
 - korrapäraselt teabe andmine õppijatele, õpetajatele ja koolitajatele, haridus- ja koolitusasutustele, peredele ning teistele asjaomastele sidusrühmadele;

- koostöö arendamine kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja valitsusväliste organisatsioonidega, samuti ettevõtjatega, sealhulgas telekommunikatsiooni ettevõtjate, internetiteenuse osutajate ja kirjastajatega, kes mõnel juhul on pakkunud materjale ja vahendeid tasuta;
- võimaluse korral kehalise kasvatus ja kehalise aktiivsuse toetamine ja stimuleerimine kooskõlas ohutusabinõudega;

19. COVID-19 kriisile reageerimise raames pakkus komisjon programmi „Erasmus+“ rakendamisel lisapaindlikkuse võimalusi, mida täiendasid praktilised nõuanded programmis „Erasmus+“ osalejatele ja riiklikele asutustele. Lisaks nõukogus tehtud jõupingutustele hõlbustas komisjon täiendavaid koostöö- ja teabevahetusvõimalusi liikmesriikide vahel;
20. olukorra arenedes, kui tervishoiuasutuste soovitusel võidakse piirangud kaotada, tekivad täiendavad küsimused seoses haridus- ja koolitusasutuste ning tööloppimist pakkuvate ettevõtete taasavamisega, sealhulgas korralduslike ja ohutusmeetmetega, eelkõige nendega, mis on seotud suhtlemisdistsantsi hoidmise, sanitaartingimuste ja hügieeniga. Siinkohal on väljakutseks olnud piisavad inimressursid ning haridus- ja koolitusasutuste valmisolek ja kestlikkus, eelkõige nende sobivus vajalike meetmete rakendamiseks,

KUTSUB LIIKMESRIIKE NÕUETEKOHASELT SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET JA RIIGI OLUKORDA ARVESSE VÕTTES ÜLES:

21. jätkama teabe, kogemuste ja parimate tavade jagamist liikmesriikide vahel selle kohta, kuidas haridus- ja koolitussektor saaksid COVID-19 kriisiga seotud edasistest arengutest sõltuvalt olukorraga kõige paremini kohaneda, sealhulgas erinevate meetmete kohta, mis on seotud haridus- ja koolitusasutuste taasavamisega ja millega tagatakse võrdsus, edendatakse õppijate ja töötajate heaolu ja pakutakse psühholoogilist tuge. Sellega seoses soodustama sujuvat ja sidusat teabevoogu ning kasutama optimaalselt olemasolevaid võrgustikke;

22. seoses haridus- ja koolitusasutuste taasavamisega võtma kooskõlas kohalike, piirkondlike ja riigi oludega vajalikke meetmeid, et tagada õppijate ja töötajate ohutus, sealhulgas asjakohased sanitaar- ja hügieenitingimused, ning jätkata kontaktõpet ja õpetamist, tagades samal ajal võrdsed võimalused;
23. COVID-19 kriisi raames juba saadud kogemustele tuginedes ja kriisi võimalikku pikaajalist mõju hariduse ja koolituse tulevikule arvesse võttes uurima innovatsioonivõimalusi ja tegema täiendavaid jõupingutusi, et kiirendada haridus- ja koolitussüsteemide üleminekut digitehnoloogiale, ning vajaduse korral suurendama haridus- ja koolitusasutuste digisuutlikkust ja vähendama digilõhet;
24. võttes arvesse COVID-19 kriisiga seoses saadud kogemusi, toetama õpetajate ja koolitajate digioskuste ja -pädevuste edasiarendamist, et hõlbustada õpetamist ja hindamist digitaalses õpikeskkonnas;
25. võttes nõuetekohaselt arvesse institutsioonilise autonoomia põhimõtet, uurima võimalust muuta kvaliteetne digiõpe hariduse ja koolituse pakkumise osaks kõikidel haridus- ja koolitustasanditel ja kõikide hariduse ja koolituse liikide puhul. Seejuures pöörama tähelepanu sellele, et digivahendid oleksid õppijate vanusele ja erivajadustele vastavad, samuti andmekaitse-eeskirjade järgimisele, eraelu puutumatusel, eetilistele kaalutlustele, ohutusele ja küberturvalisuse nõuetele;
26. uurima võimalusi õpetamise ja õppimise parandamiseks olemasolevatele andmetele keskenduva haridusalase andmekaeve, õpianalüütikal ja tehisintellekti kasutamisel põhineva järelevalve ja hindamise kaudu, pöörates nõuetekohast tähelepanu isikuandmete kaitse üldmääruse (EL) 2016/679 järgimisele;
27. pakkudes võimalusi kaug-, digi- ja segaõppeks, pöörama täiendavat tähelepanu võrdsete võimaluste tagamisele ning igas vanuses õppijate jätkuvale juurdepääsule kvaliteetsele haridusele ja koolitusele, tagades kvaliteedi ning innustades omandatud õpitulemuste valideerimist ja tunnustamist; kinnitades veel kord õigust haridusele, pöörama erilist tähelepanu sellele, et vältida haridussüsteemist varakult lahkumise võimalikku süvenemist COVID-19 kriisi tõttu;

28. selleks et leevendada COVID-19 kriisi negatiivset mõju füüsilisele piiriülesele õpirändele ja koostööle, julgustama virtuaalsete õpirände- ja koostöövõimaluste kasutamist;
29. tegema koostööd, et kõrvaldada COVID-19ga seotud takistused piiriülesele õpirändele, võttes arvesse hindamise suhtes võetavate eri lähenemisviiside ning võimalike edasi lükatud või ära jäetud eksamite ja edasi lükatud sisseastumiste võimalikke tagajärgi, millel võib olla negatiivne mõju õpirändevõimalustele järgmistel aastatel;
30. tegema koostööd, et tagada haridusvõimalused nendele õppijatele, kes sõidavad iga päev naaberliikmesriikidesse ja tagasi, eelkõige piiride pikaajalise sulgemise korral;
31. toetama digitaristu ning digioskuste ja -pädevuste edasiarendamist, kasutades liidu programmide ja fondide, eelkõige programmi „Erasmus+“, Euroopa solidaarsuskorpuse ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide, struktuurireformi tugiprogrammi ja nende jätkuprogrammide ning uue programmi „Digitaalne Euroopa“ raames kättesaadavaid rahalisi vahendeid,

PALUB KOMISJONIL KOOSKÕLAS TEMA VASTAVATE PÄDEVUSTEGA JA SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET ARVESSE VÕTTES:

32. analüüsida COVID-19 pandeemia mõju ning hariduse ja koolituse eri tasanditel saadud kogemusi, keskendudes kaugõppele ja -õpetamisele ja liikmesriikide haridus- ja koolitussüsteemide digivõimekusele, ning neid tulemusi levitada ja kasutada selleks, et tugevdada tõendipõhist riiklikku poliitikakujundamist ja liidu tasandi koostööd, eesmärgiga suurendada vastupanuvõimet ja valmisolekut õigeaegseks, tõhusaks ja asjakohaseks reageerimiseks tulevastele hädaolukordadele;
33. tunnustada Euroopa majanduse taastamiskava käsitleva ettepaneku väljatöötamisel hariduse ja koolituse kui eduka taastumise liikumapaneva jõu potentsiaali tuua kaasa muutusi ning vajadust investeerida haridusse ja koolitusse, eelkõige seoses digihariduse, sealhulgas taristu ja digioskustega;

34. toetada liikmesriike investeerimisvõimaluste pakkumisel säästvasse haridus- ja koolitustaristusse kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, võttes lisaks arvesse ohutuseks ja COVID-19 kriisile reageerimiseks vajalike korralduslike meetmete tagamise suutlikkust;
35. võtta Euroopa haridusruumi ning 2020. aasta järgse hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku, uue digiõppe tegevuskava ja ajakohastatud oskuste tegevuskava arendamisel arvesse COVID-19 kriisiga seoses haridus- ja koolitussüsteemide digiülemineku osas saadud kogemusi, pöörates erilist tähelepanu kvaliteedile ja sellistele ühiskondlikele probleemidele nagu kaasatuse tagamine ja võrdsete võimaluste kindlustamine, ühtekuuluvuse edendamine ja väärinfo vastu võitlemine;
36. jätkata teabevahetuse hõlbustamist liikmesriikides esinenud probleemide ja võetud meetmete kohta, ühendades muu hulgas avatud õppematerjalide andmebaasid, parandades nendele juurdepääsu ja nende kättesaadavust, et hõlbustada eri kaugõppemeetodite, -vahendite ja -materjalide jagamist. Tugineda selles kontekstis olemasolevatele võimalustele, näiteks eTwinningu, portaali School Education Gateway ja Euroopa täiskasvanuõppe elektroonilise platvormi (EPALE) kaudu pakutavatele võimalustele. Edendada selliste enesehindamise vahendite, nagu SELFIE ja HEInnovate kasutamist, et toetada koolide ja kõrgkoolide digisuutlikkust ja -üleminekut;
37. esitada liikmesriikidele täiendavat praktilist teavet võimaluse kohta rahastada COVID-19 pandeemia tagajärgede leevendamise seotud haridus- ja koolitussüsteemide vajadusi koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatuste (CRII ja CRII+) ja muude asjakohaste rahastamismehhanismide kaudu ja levitada seda teavet liikmesriikides;
38. jätkata regulaarset teabe jagamist programmi „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse sidusrühmade ning rakendusasutustega paindlike korraldusvõimaluste kohta õpirände ja õpirändeteemaliste projektide rakendamisel COVID-19 kriisi kontekstis;

39. uurida koos liikmesriikidega võimalusi kõige pakilisemate vajaduste rahuldamiseks ajal, mil füüsiline õpiränne on piiratud, tagades vajaduse korral paindlikkuse paigutada kasutamata vahendid ümber programmi „Erasmus+“ meetmete vahel;
40. toetada liikmesriike digiõppemetoodikate ning digihariduse ja -koolituse võimaluste edasiarendamisel ning tegeleda COVID-19 kriisi mõjuga kõige haavatavamatele õppijate rühmadele, kasutades olemasolevaid programmi „Erasmus+“ võimalusi;
41. levitada asjakohaseid materjale ja vahendeid ja edendada nende kasutamist, sealhulgas programmi „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse projektidest saadud virtuaalse koostöö kogemusi ning Euroopa ja riiklike digitaalvaldkonna oskuste ja töökohtade edendamise koalitsioonide tegevusest saadud kogemusi, mis võivad liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus pakkuda kasulikku täiendavat tuge COVID-19 kriisile reageerimisel;
42. alustada koostöös liikmesriikidega ning institutsioonilist autonoomiat ja riiklikku konteksti arvesse võttes tööd meetmetega, millega kõrvaldatakse COVID-19ga seotud takistused, ja uuesti piiriülese õpirände võimaluste pakkumist COVID-19 kriisi järel, andes muu hulgas selgeid suuniseid selle kohta, kuidas hõlbustada õpirändevõimalusi programmi „Erasmus+“ raames;
43. edendada kvaliteetset virtuaalset õpirännet ja koostööd ning toetada kombineeritud õpirände arendamist programmi „Erasmus+“ raames, võttes arvesse, et kuigi see ei saa asendada füüsilist õpirännet, on virtuaalsel õpirändel oluline täiendav roll;
44. teha tihedat koostööd selliste rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Euroopa Nõukogu, UNESCO ja OECD, et anda ja levitada teavet COVID-19 mõju kohta haridusele ja koolitusele.